

Майдачевська А. В., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

МІЖНАРОДНЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ГЛОБАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Початок ХХІ століття характеризується переходом людства на більш ускладнений рівень розвитку. Розвиток наукового технічного і соціального прогресу стає причиною появи нових прав та інтересів, які підлягають правовому захисту й охороні. Це породжує зростання ролі права через розширення його меж в суспільстві за рахунок появи нових сфер правового регулювання. Ця тенденція є досить прогресуючою і відображує потребу в нормативному регулюванні нових явищ і процесів не лише окремими державами, але й усім світом в цілому.

Здійснення будь-якої діяльності, яка зачіпає інтереси інших держав, неминуче призводить до виникнення міжнародних правовідносин. У міру розвитку економічних, технічних, військових та інших міжнародних зв'язків з'явилась потреба у нових та узгоджених механізмах регулювання правових аспектів з міжнародного співробітництва. Завдяки їх взаємодії виникає новий глобальний механізм врегулювання світового правопорядку – норми міжнародного права, що забезпечують баланс міждержавних інтересів.

Друга половина ХХ століття – період початку освоєння людиною космічного простору, що призвело до суттєвих змін у підходах до забезпечення світового правопорядку. Залучення до космічної діяльності великої кількості держав, міжнародних міжурядових і неурядових організацій, юридичних і фізичних осіб, стало чинником, який зумовив необхідність врегулювання відносин, що виникають внаслідок їх дій та узгодження різних інтересів, з метою запобігання конфліктів глобального характеру. Забезпечення світового правопорядку можливе лише в результаті створення стандартів правої поведінки держав, якими є норми міжнародного космічного права.

Слід зазначити, що космічний простір має особливий юридичний статус, пов'язаний з його обмеженою функціональністю – статус міжнародного простору, на який не поширюється суверенітет або юрисдикція будь-якої держави, через його розташування у

юридичному і фізичному розумінні за межами земного повітряного простору. Спираючись на вище вказане, постає проблема в формуванні норм права, які у повному обсязі здійснювали б забезпечення безперешкодного дослідження та використання космічного простору на благо усіх членів світової спільноти, підтримання безпеки, миру і взаєморозуміння держав та гармонії характеру їх відносин.

З огляду на важливість правового регулювання напрямів космічної діяльності для підтримання світового правопорядку, у тому числі пов'язаного з усе більшою участю суб'єктів у космічних відносинах, була прийнята низка міжнародних нормативних актів з міжнародного космічного права. Початок формування норм космічного права датується груднем 1958 р., а саме Резолюцією Генеральної асамблеї ООН, яка підкреслювала не тільки спільну зацікавленість людства в космічному просторі, а й необхідність обговорення в ООН проблем у сфері правового регулювання відносин, які можуть виникнути при дослідженні космічного простору [1, с. 379]. Одночасно ставилося питання про необхідність використання космічного простору тільки у мирних цілях. Це основне положення було підтверджене у грудні 1963 р., ухвалою декларації правових принципів [2, с. 133]. Декларація принципів вперше впроваджує в світову міжнародно-правову практику основоположні принципи поведінки держав під час космічної діяльності, єдиних та загальнообов'язкових до виконання. В 1967 р. у рамках ООН був підписаний Договір про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (Договір про космос), що сформував права держав у здійсненні космічної діяльності, основні з яких: здійснення досліджень та використання космічного простору та небесних тіл без будь якої дискримінації, на основі рівності, при вільному доступі в усі райони небесних тіл; вільне провадження в космічному просторі та на небесних тілах наукових досліджень; та обов'язки держав у космічній діяльності: сприяння міжнародному співробітництву в наукових дослідженнях космічного простору; провадження досліджень та використання космічного простору відповідно до міжнародного права; та найголовніше – передбачення міжнародної відповідальності за діяльність національних суб'єктів космічної діяльності, у тому числі за шкоду, спричинену під час цієї діяльності [3, ст. 136].

Важливим є усвідомлення кожної держави, що космічний простір – це спільна спадщина усього світу, використання якої можливе у мирних цілях і на благо всього людства, тому їхня космічна діяльність повинна базуватись на міжнародних документах

міжнародного космічного права, які стали не лише механізмом міжнародно-правового регулювання космічної діяльності, а й невід'ємною складовою фундаментальних норм, які координують та організують таку діяльність держав у космосі, наслідки б якої, не викликали загрози порушення законних прав та інтересів суб'єктів цих відносин, тобто підтримували б їх баланс.

Як висновок, можна стверджувати, що космічне право є частиною як внутрішнього, так і зовнішнього міжнародного правопорядку. Таким чином, основне завдання правового регулювання в космічній галузі як невід'ємної складової міжнародного права – є створення механізму управління, який регулює правові відносини, які виникають між суб'єктами космічної діяльності, виконує функцію каталізатора міждержавних інтересів, захищає їх права та обов'язки, спрямовує використання космічного простору на благо усього людства, тобто створює усі умови для підтримання світового правопорядку.

Література

1. Міжнародне право: підручник / В.А. Ліпкан, В.Ф. Антипенко, С.О. Акулов та ін.; заг. ред. В.А. Ліпкана. – К.: КНТ, 2009. – 752 с.
2. Міжнародне публічне право: підручник; у 3 т / В.Ф. Антипенко, Л.Д. Тимченко, О.В. Беглий та ін.]; за заг. ред. В.Ф. Антипенка. – К.: НАУ, 2013. – Т. 3. – 604 с.
3. Міжнародне право: навч. посібник / за ред. М.В. Буроменського – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.

УДК 346.9:656.7(043.2)

Малихіна А.А., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ПАСАЖИРІВ У ВИПАДКАХ СКАСУВАННЯ АБО ЗАТРИМКИ АВІАРЕЙСІВ АВІКОМПАНІЯМИ

Потреба ринку у авіаперевезеннях зростає щодня. Відповідно, зростають вимоги до якості надання послуг. Як наслідок – зростає роль та необхідність у правовій обізнаності пасажирів та авіаперевізників. Порядок здійснення міжнародних пасажирських перевезень авіакомпаніями України врегульований нормами національного законодавства України і нормами міжнародних конвенцій та регламентів, до яких приєдналась Україна.